

บทที่ 1

บทนำ



ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เรื่องราวของการชิงรักหักสวาท ความรักในรอยแค้น อุปสรรคในความรักที่จะต้องฟันฝ่าความต่างชั้นวรรณะ ความขัดแย้งจากการเข้าใจผิด แม้กระทั่งการปลอมตัวของตัวเอกเพื่อบรรลุจุดหมายที่ต้องการ และเรื่องราวอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน นับเป็นเค้าโครงเรื่อง (Plot) ที่พบได้เสมอในเรื่องเล่าที่เล่าเรื่องราวต่อเนื่องเป็นตอนๆ ทางโทรทัศน์ ที่รู้จักกันในนามของ "ละครโทรทัศน์"

แม้จะมีเค้าโครงเรื่องที่วนเวียนแทบจะไม่แตกต่างไปจากเดิม แต่ละครโทรทัศน์ก็เป็นสื่อบันเทิงทางโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนจำนวนมากเสมอมา ครองช่วงเวลาที่ดีที่สุดของโทรทัศน์ คือ ช่วง Prime Time อันเป็นเวลาหลังข่าว 20.00 นาฬิกา ด้วยเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ผู้คนส่วนใหญ่เสร็จจากภารกิจงานจึงต้องการพักผ่อนหย่อนใจด้วยความบันเทิง อีกทั้งเรื่องราวที่น่าเสนอในละครโทรทัศน์มีส่วนของปัญหาที่พบบ่อยในชีวิตจริง ดังเช่น ความยากจนหนี้สิน อุบัติเหตุ หรือการถูกหักหลัง ดังที่ รัญจวน อินทรกำแหง (2534) ได้กล่าวว่า "นวนิยายที่นำมาทำเป็นละครโทรทัศน์เป็นภาพจำลองชีวิต" แต่สำหรับในโลกแห่งจินตนาการของละครโทรทัศน์แล้ว ละครโทรทัศน์จะสามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตของแต่ละบุคคลที่ไม่มีหนทางจะบรรลุได้ในโลกแห่งความจริง ทั้งยังแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชีวิตลงได้ในโลกแห่งจินตนาการ ดังจะเห็นได้ว่าโดยมากละครโทรทัศน์จะจบด้วยความสุข (happy ending) เสมอ นอกจากนี้การได้พบเห็นปัญหาของผู้อื่นที่คล้ายคลึงหรือหนักหนาสาหัสกว่าจะทำให้รู้สึกที่ปัญหาของตนเองผ่อนคลายเป็นไปได้โดยปริยาย ภาพจำลองชีวิตที่อยู่ในโลกแห่งจินตนาการนี้ ได้ส่งผ่านถึงผู้ชมโดยมีรูปแบบการนำเสนอ (presentation) ที่ไว้วางใจ สนุกสนาน และรัศมีใจ (กาญจนา แก้วเทพ, 2536) ละครโทรทัศน์จึงอยู่ในความนิยมของประชาชนโดยไม่เสื่อมคลาย

ต้นแบบของละครโทรทัศน์ไทยได้รับอิทธิพลจากสื่อละครวิทยุตะวันตก โดยเฉพาะละครที่ออกอากาศเป็นตอนๆ แต่ละตอนมีโฆษณาสั้น ซึ่งเรียกละครประเภทนี้ว่า "โซฟโอเปรา" (soap opera) โดยมีกลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแฟนประจำ ซึ่งส่งผลถึงสินค้าที่เข้ามาเป็นผู้อุปถัมภ์ อันได้แก่ สินค้าประเภท สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ (กาญจนา แก้วเทพ, 2536) จึงเป็นที่มาของชื่อ "soap opera"

สดใส พันธุมโกมล (2534 : 271) ได้กล่าวถึงละคร soap opera ว่า คำว่า "soap opera" ถือกำเนิดครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา เมื่อละครเริ่มเข้าไปสู่สื่อทางวิทยุ ซึ่งในสมัยเริ่มแรกนั้นมีแต่บริษัทขายสบู่เป็นผู้อุปถัมภ์รายการทุกครั้งที่มีเรื่องราวกำลังถึงพริกถึงขิง ก็จะมีการหยุดพัก เพื่อโฆษณาขายสบู่ ดังนั้นละครวิทยุในสมัยเริ่มแรกจึงได้รับการขนานนามว่า "ละครขายสบู่" ซึ่งต่อมาคำนี้เลยกลายเป็นศัพท์ที่ใช้เรียกละครที่ต่อกันเป็นตอนๆ และมีโฆษณาคั่น ไม่ว่าจะขายสบู่หรือขายอย่างอื่นก็ตาม และยังหมายรวมไปถึงละครประเภท "เมโลดรามมา" (melodrama) ที่แสดงต่อกันเป็นตอนๆ และมีโฆษณาคั่นทางโทรทัศน์ด้วย ส่วนคำว่า "soap" นั้นในแง่ของการละคร ก็เลยกลายเป็นสัญลักษณ์การละครแบบ "โอเวอร์" (over) ที่เต็มไปด้วยการเสแสร้งแก่งัดทำ

โดย soap opera ได้มีรากฐานมาจาก เมโลดรามมา (melodrama) ละครประเภทรังสรรค์ ซึ่งมุ่งเสนอความบันเทิง เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า โดยไม่คำนึงถึงเนื้อหาสาระหรือ คุณค่าทางศิลปะ และวรรณกรรม

นับย้อนหลังไป 42 ปี เมื่อแรกเริ่มการแสดงละครทางโทรทัศน์ ในปี 2498 โดยประเทศไทยเริ่มมีโทรทัศน์ในปี 2490 การแสดงละครโทรทัศน์ในระยะเริ่มแรกเป็นละครไทยประเภทต่างๆ เช่น การแสดงละครเสภาตลก ยังไม่ใช้ละครที่ผลิตขึ้นเพื่อโทรทัศน์โดยเฉพาะ ต่อมาได้มีละครพูดที่แต่งขึ้นใหม่ สำหรับแสดงทางโทรทัศน์ จึงนับเป็นละครโทรทัศน์ยุคเริ่มต้นของไทย ซึ่งเป็นละครสั้นจบในตอน และนิยมสร้าง Plot ขึ้นเอง ยุคเฟื่องฟูของละครโทรทัศน์ได้เริ่มต้นขึ้นในปี 2501 จากการที่มีนักแสดงจากละครเวทีเริ่มเข้ามาในวงการโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น คณะละครโทรทัศน์ได้มีมากขึ้นเป็นลำดับในปี 2502 เนื่องมาจากความนิยมของผู้ชม ที่มีต่อละครโทรทัศน์ทางไทยทีวีช่อง 4 จึงทำให้สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ได้เริ่มบุกเบิกด้านละครมากขึ้น โดยนำเนื้อเรื่องจากละครเวที จากภาพยนตร์ และเนื้อเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่มาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ ในช่วงนี้ละครโทรทัศน์ยิ่งเฟื่องฟูขึ้นด้วย ทั้งสองสถานีแข่งขันกันผลิตละครดีๆ มาออกอากาศ

ในปี 2505 ถึง 2510 ละครโทรทัศน์เฟื่องฟูเพิ่มมากขึ้น มีคณะละครเพิ่มขึ้นหลายสิบคณะ จนกระทั่งประมาณปี 2511 ถึง 2518 กิจการของละครโทรทัศน์เริ่มเสื่อมไป อันเนื่องมาจากความไม่พึงพอใจของการผลิตรายการและการแสดง อีกทั้งบทบาทของภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น จนละครโทรทัศน์แทบจะไม่มีให้ชม เทปโทรทัศน์ที่มีบทบาทในโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้นได้ทำให้ละครโทรทัศน์กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งในปี 2519 ซึ่งมีช่อง 9 สี หรือช่อง 4 เดิม จัดละครโทรทัศน์ มากกว่าช่องอื่นๆ โดยจัดละครเรื่องยาวแสดงติดต่อกันวันละครึ่งชั่วโมง ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แบบ soap opera ของโทรทัศน์อเมริกา นำเสนอตอนคำเป็นประจำ ในขณะที่เดียวกัน ละครโทรทัศน์ทางไทยทีวีสีช่อง 3 ก็ได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน จากการมอบให้ ภทราวดี ศรีไตรรัตน์

เป็นผู้จัด ซึ่งมีการจัดฉาก การกำกับการแสดงและรู้จักใช้เทคนิคการอัดเทปที่ดีกว่าช่อง 9 ละครโทรทัศน์ที่นำเสนออาจจัดเข้ามาอยู่ในประเภทน้ำเน่า แต่เป็นน้ำเน่าที่คนชอบ ในปี 2522 ละครโทรทัศน์ประเภท soap opera มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทางช่อง 3 ช่อง 5 ส่วนช่อง 9 กลับอ่อนลงไป เพราะระบบการทำงานภายในไม่เอื้ออำนวยในการผลิตรายการ ในขณะที่ช่อง 7 ได้หันมาสนใจผลิตรายการละครขึ้นอีกครั้ง

กิจการละครโทรทัศน์ได้ชะงักงันอีกครั้ง ในปี 2523 อันมีเหตุมาจาก กบว. มีคำสั่งให้งดการออกอากาศในช่วง 18.30 – 20.00 น. เพื่อการประหยัดพลังงาน ซึ่งเป็นเวลาช่วงที่ละครประเภท soap opera กำลังแข่งขันกันออกอากาศเกือบทุกช่อง และประกอบกับเป็นช่วงที่ภาพยนตร์และละครจีนเข้ามามีอิทธิพลมากในโทรทัศน์ของไทย จนกระทั่งปลายปี 2524 กบว. ได้ขอความร่วมมือจากสถานีทุกช่องให้บรรจุรายการที่ผลิตขึ้นเองภายในประเทศแทนรายการต่างประเทศในช่วงเวลาหลังข่าว เวลาประมาณ 20.45 – 21.15 น. โดยให้สถานีเสนอรายการที่ผลิตในประเทศเป็นเวลาดำเนินการอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ซึ่งเป็นรายการประเภทใดก็ได้ สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องจึงมุ่งผลิตรายการละครโทรทัศน์ออกอากาศหลังข่าว 20.00 น. กันทุกช่อง โดยผลิตละคร soap opera เช่นเดียวกัน และดำเนินยุทธวิธีนี้มาจนกระทั่งปี 2530 แต่ก็มีสถานีโทรทัศน์ในบางช่องเปลี่ยนยุทธวิธีการจัดรายการ ในช่วงเวลาหลังข่าวอยู่บ้าง (ปนัดดา ธนสถิตย์, 2531)

ด้วยเหตุนี้ ผังรายการหลังข่าวของสถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องในปัจจุบัน จึงบรรจุไปด้วยรายการละครโทรทัศน์ ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ที่นำเสนอรายการสารคดีและรายการสนทนา และสถานีโทรทัศน์ ITV ที่นำเสนอรายการเกมส์โชว์ และรายการสนทนาการก่อนนำเสนอรายการละคร จากการศึกษาในแต่ละวันมีละครโทรทัศน์นำเสนอในเวลาเดียวกัน ถึง 2 สถานี คือ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 5 ในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายใกล้เคียงกัน ทำให้การนำเสนอละครโทรทัศน์ช่วงเวลาหลังข่าว มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น เพื่อช่วงชิงกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์

สำหรับกลุ่มผู้ชมนั้นละครโทรทัศน์สามารถเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่ให้ความบันเทิงแก่มวลชนโดยทั่วไป (popular culture of entertainment) สำหรับผู้อุปถัมภ์รายการ (sponsor) แล้ว ละครโทรทัศน์สามารถเป็นสินค้าทางธุรกิจ (economic commodity) ที่ธุรกิจต่างๆ อยากจะยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้อง (กาญจนา แก้วเทพ, 2536) เนื่องจากเจ้าของสินค้าเห็นความสำคัญของการโฆษณาทางโทรทัศน์ในฐานะ "เป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดจากผู้ผลิตถึงผู้บริโภค" (Mattelart, 1979) โดยอยู่บนหลักการที่ว่าผู้บริโภคต้องมีการเปิดรับสื่อในระดับสม่ำเสมอ ละครโทรทัศน์จึงเหมาะสมในการยิงโฆษณา จากลักษณะพฤติกรรมการรับชมละครที่ซื่อสัตย์ (loyal) ของผู้ชมละคร (Allen อ้างถึงใน อรุณี ประดิษฐ์ธีระ, 2535) นอกจากนี้เรื่องราวที่นำเสนอในละครโทรทัศน์มีผลต่อจิตวิทยา

ของผู้ชม ความสุขกายสบายใจไม่มีปัญหาหนักสมองหรืออยู่ในอารมณ์ โรแมนติก (romantic mood) จะทำให้ผู้ชมอยู่ในอารมณ์ที่อยากจะซื้อของหรือ "spending mood" (สดใส พันธุมโกมล, 2534) อันเป็นเป้าหมายที่ผู้อุปถัมภ์รายการ ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าต่างๆ ปรารถนา

ในแง่ของผู้สร้างละคร ในบางกลุ่มละครโทรทัศน์อาจจะมี ความหมายเท่ากับ ผลงานศิลปะชิ้นหนึ่ง (กาญจนา แก้วเทพ, 2536) ในโลกของธุรกิจแล้ว ผู้สร้างหรือผู้จัดละครโทรทัศน์ต้องดำเนินอยู่ได้จากผลกำไรจากการผลิตละครโทรทัศน์ ท่ามกลางการแข่งขันช่วงชิงกลุ่มผู้ชม ระหว่างสถานีโทรทัศน์ต่างๆ อีกทั้งต้องแข่งขันกันเองในสถานีเดียวกัน โดยการสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานี เพื่อดำรงการเป็นผู้จัดละครอีกต่อไป สิ่งที่น่าสนใจซึ่งผลกำไรทางธุรกิจและผลงานอันเป็นที่ยอมรับของสถานี ก็คือ ความนิยมของผู้ชมต่อละครโทรทัศน์ ที่จะส่งผลถึงการเข้ามาสนับสนุนของผู้อุปถัมภ์รายการจำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้ ในการผลิตรายการละครโทรทัศน์ของผู้จัดละครและเจ้าของสถานี จึงมุ่งความสนใจที่จะผลิตละครที่ "ทำเงิน" ซึ่งสามารถแสวงหากำไรโดยการรักษาระดับความนิยม (rating) และรักษาคุณภาพการผลิต ดังที่เคอเรน และซีตัน (Curren และ Seaton, 1985 อ้างถึงใน อรุณี ประดิษฐ์ธีระ, 2535) กล่าวว่า สถานีโทรทัศน์ผลิตผู้ชมไม่ใช่ผลิตรายการ เวลาที่ผู้อุปถัมภ์รายการซื้อเพื่อโฆษณาก็คือ การซื้อผู้ชม ราคาที่จ่ายให้สถานีก็กำหนดมาจากจำนวนผู้ชม

ผลงานละครโทรทัศน์ จึงเปรียบเสมือนสินค้าที่ต้องสร้างความนิยมให้มากที่สุดในตลาด เช่นเดียวกับสินค้าทั่วไป เพื่อการได้รับการสนับสนุนของผู้อุปถัมภ์รายการ ซึ่งมักจะวัดความนิยมของตลาดโดยดัชนีบ่งชี้ความนิยม (rating) (อรุณี ประดิษฐ์ธีระ, 2535)

ละครโทรทัศน์จะได้รับความนิยมได้นั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการขั้นต้นของการผลิต โดยเฉพาะในส่วนที่สำคัญ คือ การเลือกแนวเรื่องที่จะนำเสนอ โดยมากมักจะมาจากบทประพันธ์ หรือนวนิยายที่แนวเรื่อง มีแนวโน้มได้รับความนิยมจากตลาด การวางตัวผู้แสดง การวางตัวผู้เขียนบท การเขียนบท ก่อนจะนำไปสู่ขั้นตอนกระบวนการผลิตอื่นๆ

การเขียนบท นับเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ ด้วยเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็น "หัวใจ" ของการผลิตละครโทรทัศน์ขึ้นมา นั่นคือ บทละครโทรทัศน์เปรียบเสมือนแบบพิมพ์ของตัวตน หน้าตา ลักษณะของละครโทรทัศน์ที่จะสร้างออกมา และยังเป็นเสมือนแผนที่การเดินทาง ที่คณะทำงานการผลิตละครทุกฝ่ายยึดเป็นแนวทางในการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการผลิต โดยผู้ที่ทำหน้าที่ร่างแนวทางดังกล่าว ก็คือ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์

จากบทประพันธ์หรือนวนิยาย ที่มักจะนำมาผลิตละครโทรทัศน์ ผู้เขียนบทละคร ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ รวมถึงทักษะในการดัดแปลงและสร้างสรรค์ จากสื่อสิ่งพิมพ์ให้เหมาะสม กับสื่อโทรทัศน์ โดยผู้เขียนบทมักจะใช้ศาสตร์ของการเล่าเรื่อง เป็นแม่แบบในการสร้างงาน

การเล่าเรื่อง (Narrative) เป็นการถ่ายทอดจินตนาการ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยให้ผู้ชมละครโทรทัศน์ เข้าใจเรื่องราวต่างๆ อย่างถ่องแท้ได้มากขึ้น ซึ่งผู้ชมสามารถสร้างความหมายด้วยการปะติดปะต่อสิ่งที่เห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ละส่วนเลี้ยวให้รวมเข้ามาเป็น เรื่องเดียวกันจนเข้าใจได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) โดยการเล่าเรื่องในละครโทรทัศน์มัก ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. โครงเรื่อง (Plot)
2. แก่นเรื่อง (Theme)
3. ความขัดแย้ง (Conflict)
4. ตัวละคร (Character)
5. บทสนทนา (Dialogue)
6. ฉาก (Setting)
7. ตอนจบ (Ending)
8. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view)

องค์ประกอบของการเล่าเรื่องเหล่านี้ ผู้เขียนบทได้นำไปสร้างสรรค์เป็นบทละคร โทรทัศน์ โดยใช้ขั้นตอนลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง อีกทั้งดึงดูดความสนใจจากผู้ชมด้วยกลวิธี ในการเล่าเรื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ ให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราว ติดตามชม อย่างเหนียวแน่น และเป็นละครที่ได้รับความนิยม

ในขณะที่ละครโทรทัศน์เป็นรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมจำนวนมาก แต่ ละครโทรทัศน์กลับมีสถานการณ์ที่ตกต่ำ มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ ในประเด็นที่ว่าไม่พัฒนา ก้าวหน้าได้ช้า มีคุณค่าน้อยเกินไป ไม่มีรสนิยมทางสุนทรียะ เป็นงานที่ไร้ศิลปะทางการแสดง รวมถึงซ้ำซาก น่าเบื่อ

เหตุที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เช่นนั้น อันเนื่องมาจาก ละครโทรทัศน์มักจะมีเค้าโครงเรื่อง ที่มีลักษณะซ้ำซาก วนเวียนอยู่แต่เรื่องผู้ชาย เมียหลวงเมียน้อย รักก็รักก็ของวัยรุ่น ปัญหาแม่ผัว ลูกสะใภ้ ในแง่นี้มีคำกล่าวถึงละครโทรทัศน์เอาไว้ว่า มีลักษณะสอดคล้องกับเรื่องนิเวศวิทยา คือ ซ้ำซากและนำกลับมาสร้างใหม่ (Repetition and Recycle) อีกทั้งเรื่องราวของละครโทรทัศน์ เป็น

เรื่องของชีวิตภายในปริณิถนา ครอบครัว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย การปกครองแล้ว จะถูกรับรู้ว่ามีคุณค่าน้อยกว่า เพราะครอบครัวเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่เศรษฐกิจการเมืองเป็นเรื่องของส่วนรวมที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) นอกจากนี้ละครโทรทัศน์มักจะถูกมองว่า ทำขึ้นเพื่อการค้ามากกว่าจะประเทืองปัญญาหรือจรรโลง ศิลปะ เรื่องราวของความรักออกจะเหลือเชื่อในแง่ของความเป็นจริง และมีการแสดงออกอย่างจงใจ ตามแบบฉบับของ "เมโลดราม่า" (melodrama)

กาญจนา แก้วเทพ (2536) ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่ว่า เหตุใดละครโทรทัศน์ จึงมีสัดส่วนของละครน้ำเน่าเป็นส่วนใหญ่ ในแง่ของกลุ่มคน 3 กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ คือ ผู้ชม ผู้สร้าง และผู้อุปถัมภ์รายการไว้ว่า เราจะเห็นทฤษฎีกิ่งทอง – ใบหยก เริ่มทำงาน โดยเริ่มตั้งแต่กลุ่มคนดูก็จะโทษผู้สร้างว่า ยัดเยียดสร้างแต่ละครน้ำเน่า คนดูไม่มีทางเลือกก็ต้องดู ส่วนผู้สร้างก็จะโยนลูกต่อไปว่า เพราะสปอนเซอร์เลือกซื้อแต่ละครน้ำเน่าก็เลยต้องสร้างแบบนี้ ส่วนสปอนเซอร์ก็อธิบาย แบบปิดวงจรวา ที่ต้องซื้อแต่ละครน้ำเน่าเพราะ rating ดี คนดูนิยมรายการแบบนี้ โดยทั้งหมดนี้ ยังเป็น "วังน้ำวน" วังหนึ่งของละครโทรทัศน์ไทย

อีกนัยหนึ่งของ "น้ำเน่า" อันมีความหมายถึง หยุดนิ่ง วนเวียนยังอยู่ที่เดิมไม่ไปไหน เปรียบเสมือนการไม่มีความเปลี่ยนแปลง หรือ พัฒนาการ ในขณะที่ละครโทรทัศน์ได้ดำรงความเป็นสื่อบันเทิงทางโทรทัศน์ที่ผู้ชมให้ความนิยมมากกว่ารายการบันเทิงใด อยู่ในสังคมไทย เป็นเวลานานนับสิบปี ซึ่งในแต่ละช่วงเวลามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทั้งกาลเวลา ยุคสมัย รวมถึงสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปจากปัจจัยต่างๆ ที่มากระทบ จึงเป็นที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า ละครโทรทัศน์ที่ถูกมองว่าหยุดนิ่ง วนเวียนยังอยู่ที่เดิมนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง หรือ พัฒนาการตาม กาลเวลา ยุคสมัย สังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนไปเลยหรือ โดยเฉพาะในองค์ประกอบของการเล่าเรื่องที่ประกอบกันเป็นละครโทรทัศน์ คือ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา จากตอนจบ มุมมองในการเล่าเรื่อง รวมถึงการนำเอาองค์ประกอบของการเล่าเรื่องมาสร้างสรรค์โดยการใช้ลำดับขั้นตอนในการเล่าเรื่อง และกลวิธีในการเล่าเรื่องให้ดึงดูดใจผู้ชมละคร ซึ่งผู้วิจัยองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันก็คือ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในละครโทรทัศน์ที่มีกระแสได้รับความนิยมในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ด้วยละครที่ได้รับกระแสนิยมจากประชาชนจะสะท้อนถึงค่านิยม ทัศนคติ ความคิดของมวลชน และสะท้อนถึงความคิด ความรู้สึกของยุคสมัย ดังที่เชกสเปียร์กล่าวว่า "ละคร คือ กระจกส่องชีวิต" อีกทั้งการศึกษาในช่วงระยะยาว (Longitudinal Studies) ในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ จะทำให้เห็นลักษณะที่ปรากฏของละครโทรทัศน์ในแต่ละช่วงเวลาและจะทำให้ทราบถึงพื้นฐานของอดีต สภาพของปัจจุบัน เพื่อที่จะรู้ถึงอนาคตของละครโทรทัศน์ไทย

ทั้งหมดนี้ จึงเป็นที่มาของ ความน่าจะศึกษาถึง “ลักษณะของบทละครโทรทัศน์ไทย ที่ได้รับความนิยมช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544” เพื่อให้ทราบว่าละครโทรทัศน์ อันเกิดจากกระบวนการผลิตในขั้นต้นที่สำคัญกระบวนการหนึ่ง คือ จากบทละคร โดยใช้ศาสตร์ ในการเล่าเรื่องของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ มีลักษณะความเปลี่ยนแปลงในด้านการเล่าเรื่อง ในองค์ประกอบต่างๆ ของบทละครอย่างไร ในแต่ละช่วงเวลา และตลอดทั้งช่วงเวลาทั้ง 10 ปี มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงและสิ่งใดยังคงหยุดนิ่ง รวมทั้งปัจจัยที่กำหนดการเขียนบท ที่เป็นไปในแต่ละช่วงเวลา คือ อะไร

ปัญหาคำวิจัย

1. บทละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วงหลังข่าว ในแต่ละ ช่วงเวลา จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 มีลักษณะอย่างไร
2. ลักษณะความเปลี่ยนแปลงของบทละครโทรทัศน์ในด้านการเล่าเรื่อง ในบทละคร ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 เป็นอย่างไร
3. ปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดมีผลในการกำหนดการเขียนบทละคร ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของบทละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วง หลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544
2. เพื่อศึกษาลักษณะความเปลี่ยนแปลงของบทละครโทรทัศน์ในด้านการ เล่าเรื่องในบทละครที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดที่มีผลในการกำหนดการ เขียนบทละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544

ข้อสันนิฐานในการวิจัย

1. บทละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม ในแต่ละระยะเวลา จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 มีลักษณะองค์ประกอบของการเล่าเรื่องที่ร่วมกันคือ มีลักษณะ โครงเรื่อง (Plot) ที่คล้ายคลึงกัน โดยมากมีแก่นหลักของเรื่องเกี่ยวกับความรัก (Love Theme)

ในส่วนของตัวละคร ยังคงเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบตายตัว (Typed Character) ในช่วงหลังประมาณ ปี พ.ศ. 2540 การเล่าเรื่องมีความกระชับรวดเร็วมากขึ้น มีจุดเริ่มต้น ทั้งความสนใจในท้ายฉาก มีแนวโน้มให้ความรุนแรงระหว่างตัวละคร โดยมีฉากตบตีมากขึ้น และมีฉากรัก (Love Scene) มากขึ้น

2. ลักษณะความเปลี่ยนแปลงของบทละครโทรทัศน์ในด้านการเล่าเรื่อง มีทั้งส่วนที่หยุดนิ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง และมีความเปลี่ยนแปลง โดยสิ่งที่หยุดนิ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง คือ โครงเรื่อง (Plot) แก่นของเรื่อง (Theme) และตัวละคร (Character) ในส่วนของการเปลี่ยนแปลง คือ เทคนิคการเล่าเรื่องให้ดึงดูดใจผู้ชม แต่ความเปลี่ยนแปลงจะเกิดในส่วนย่อยๆ ที่ไม่มีผลต่อลักษณะของละครโทรทัศน์ที่ยังคงมีแก่นของเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละครในรูปแบบเดิม

3. ปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดมีผลต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์ ที่นำไปผลิต และได้รับความนิยม โดยมีส่วนกำหนดในด้านลำดับขั้นตอนการเล่าเรื่อง และเทคนิคการเล่าเรื่องให้ดึงดูดใจผู้ชม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาถึงพัฒนาการบทละครโทรทัศน์ เฉพาะบทละครที่นำไปผลิต และมีกระแสความนิยม จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 ที่ออกอากาศเท่านั้น โดยให้เกณฑ์ในการวัดจากความนิยม (rating) จากผลสำรวจความนิยมทางการตลาด ในช่วงต่างๆ ของแต่ละปีของ VMR MONTHLY REPORT ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็น บริษัท AC NIELSEN มาเป็นเกณฑ์ในการเลือกบทละครและผู้เขียนบทละครที่นำมาศึกษา

2. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ในการสัมภาษณ์ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความเปลี่ยนแปลงและปัจจัยกำหนดของการเขียนบทละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม จะศึกษาโดยการสัมภาษณ์ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่มีผลงานได้รับความนิยมมาโดยตลอด ในช่วงระยะเวลา ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 เท่านั้น เพื่อการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะความเปลี่ยนแปลงของการเขียนบทละครในช่วงเวลาต่างๆ

3. ในการวิจัยถึงปัจจัยกำหนดการเขียนบทละครโทรทัศน์ จะศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้สร้างละครซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่สถานีโทรทัศน์ที่มีส่วนกำหนดการเขียนบทละครโทรทัศน์ และผู้จัดละครโทรทัศน์ รวมถึงตัวแทนของบริษัทโฆษณาเท่านั้น

4. ในการวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาละครที่ได้รับความนิยม ระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 โดยศึกษาละครที่ได้รับความนิยมปีละ 2 เรื่อง ซึ่งรวมทั้ง 10 ปี ศึกษาละครจำนวน 20 เรื่อง

นิยามศัพท์

ลักษณะของบทละครโทรทัศน์ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ของการเล่าเรื่องที่ประกอบขึ้นมาเป็นละครโทรทัศน์ ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา จาก ตอนจบ มุมมองในการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยลำดับขั้นตอนการ เล่าเรื่อง และเทคนิคการเล่าเรื่องให้ดึงดูดใจผู้ชม

ปัจจัยกำหนด หมายถึง สิ่งที่กำหนดทิศทาง ในการเขียนบทละครโทรทัศน์ว่าจะนำเสนอโครงเรื่อง การวางตัวละคร การวางฉาก การเล่าเรื่องหรือใช้วิธีดึงดูดผู้ชมอย่างไร

การเขียนบทละครโทรทัศน์ หมายถึง การนำบทประพันธ์ มาเขียนเป็นแบบร่าง เป็นบทละครโทรทัศน์ โดยใช้ศาสตร์แห่งการเล่าเรื่อง ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบของการ เล่าเรื่อง ลำดับขั้นตอนในการเล่าเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องที่ดึงดูดใจผู้ชม ในการถ่ายทอดความเข้าใจในเรื่องราว ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ไปสู่ผู้ชมละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม หมายถึง ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศ หลังช่วงภาค 20.00 น. ซึ่งออกอากาศเป็นตอนๆ ติดกันโดยมีผู้แสดงชุดเดียวกัน และมีผลสำรวจความนิยมทางการตลาดแสดงถึงความนิยมของประชาชน โดยได้รับความนิยมสูงสุดและลำดับรองลงมาในช่วงปีต่างๆ ที่ละครเรื่องนั้นออกอากาศ

บริบทของสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในแต่ละช่วงเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และที่เป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจความหมายของตัวบท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะของการเล่าเรื่องในบทละครโทรทัศน์ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยมในช่วงปีต่างๆ จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544
2. ได้ทราบถึงลักษณะความเปลี่ยนแปลงของบทละครโทรทัศน์ในด้านการเล่าเรื่องในบทละคร ที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544
3. ได้ทราบถึงปัจจัยด้านการผลิตและด้านการตลาดว่ามีผลในการกำหนดการเขียนบทละครโทรทัศน์ไทยที่นำไปผลิตและได้รับความนิยม จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544 อย่างไม่

4. ได้ทราบถึงทิศทางและแนวโน้มของละครโทรทัศน์ในอนาคต
5. ได้เป็นประโยชน์ในวงวิชาชีพของการผลิตละครโทรทัศน์ ในการพัฒนาปรับปรุงการผลิตละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะการเขียนบท เพื่อเกิดผลดีต่อภูมิปัญญาและค่านิยมที่ดีงามต่อผู้ชมและสังคมโดยรวม